

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ

(5)

Είτανε κοντά μεσημέρι σάν έφυγε ο Σουφρής. 'Ο Βαρνάς, με το κεφάλι άκουμπισμένο στο ζερβί του τó χέρι, ξακολουθούσε να συλλογίζεται τó θέμα πού άγγιξε ο Σουφρής, και να συνεχίζει πάνω σ' αυτό τις σκέψεις του. Στη σειρά της σκέψης του ήρθε κ' ή Ξανθήππη, ήρθε κ' ή Στέλλα, ή κόρη του. Βέβαια, αυτές, μάννα και κόρη, είτανε από άλλη πάστα πλασμένες. Γυναίκες πλασμένες για σπίτι, για νοικοκυριό. Δέν τούς τάραζε καμιά άνησυχία τήν ψυχή, κανένα όνειρο άπιστο δέν τούς θάραινε τήν καρδιά τους. 'Ο,τι τούς πρόσφερε ή ζωή, τó δεχόντανε εύγνώμονα, κι ούτε τó φανταζόντανε πώς υπάρχει και τίποτα πιο πέρα από κείνο πού τά κοντόθορα μάτια τους αντίκριζαν. Τόνειρο τής Ξανθήππης, σάν είτανε κόρη, περιοριζότανε σ' ένα γάμο, ταιριαστό, μ' ένα νέο πού να τήν αγαπάει, πού νάχει τόν τρόπο του, πού νάν τής δώσει μιá θέση καλή στήν κοινωνία, και τώρα πού με τόν καιρό βγήκε μισογελασμένη στόνειρό της, άρχινησε να πλάθει άλλο, καινούργιο όνειρο, για τήν κόρη της αυτό, ένα όνειρο θολό, άσημάτιστο, άμορφο, πού πότε τής παρουσίαζε τή Στέλλα παντρεμένη μ' ένα νέο όμορφο, πράγλι, πραχτικό, πού να μη μοιάζει — για τόννομα τού Θεού! — με τόν άχαίρεντο πατέρα της, και πότε τής τήν παρουσίαζε άνύπαντρη, λύτερη, γεροντοκόρη, νάναι ραμένη γερά στο φουστάνι της και να σιγορβέει κοντά της.

— Κρίμα... Κρίμα!... μούρμουρίζε ο Βαρνάς άπελισμένα, κι άνακουφιζότανε μόνο σά συλλογίζότανε πώς ή Στέλλα γλυκοβλέπει τó Θύμιο, πώς κανένα αίστηματάκι ίσως να κρυφογεννιέται μέσα της, και πώς μιá μέρα, δέ γίνεται, θα χτυπήσει πόδι, θάπαιθήσει κι αυτή, σά ζωντανό πρῶμα, τά δικιώματα τής ζωής, θα πάρει κείνονε πού θέλει, κ' έτσι θα πείσει και τή μάννα της πώς δέν έχει κανείς τó δικίωμα να κανονίζει τή ζωή τού άλλουνού, σύμφωνα με τά γούστα του, με τις ζευσεμιές του, όσο κι αν είναι αυτός ο άλλος παιδί του κι όσο κι αν αίστάνεται γι αυτόνε στοργή άπεριόριστη.

'Ο Θύμιος σέ λίγο τού θύμισε πώς είναι μεσημέρι, μα αυτός, είχε τόσο συνεπαρθεί από τις σκέψεις του αυτές, πού τόν παρακάλεσε να κλειδώσει απόξω τήν πόρτα και να τόν άφίσει λίγο, γιατί έχει κάπιο διαστικό γράμμα να τελιώσει.

— Έχω τó κλειδί μου εγώ κι άνοιγω σάν είναι να φύγω! τού είπε.

'Ο Θύμιος έφυγε, κι ο Βαρνάς έμεινε για κάμποσο στήν ίδια στάση, με τó κεφάλι άκουμπισμένο στο ζερβί του τó χέρι, και ύστερα, σάν άσύνειδα, πήρε τήν πέννα στο δεξί του τó χέρι κι άρχινησε να ρήχνει πάνω σέ κομμάτια χαρτί, όποια τύχαινε πού βρισκόντανε διόρπια πάνω στο τραπέζι του, λέξεις, λέξεις, πού τούδεχόντανε στή μύτη της πέννας, χωρίς νάν τις ζητήσει, γλήγορα, αυτόματα, άταχτα, όσο

γλήγορα, όσο άταχτα, όσο άχαλίνωτα τρέχει ή σκέψη.

Έγραφε, έγραφε, πότε σέ ξάφυλλα από βιβλία, πότε στήν πίσω μεριά, τήν άγραφή, κανενός ξωφλημένου λογαριασμού, πότε σέ άδειανά πακέτα από τσιγάρα, σ' ό,τι χαρτάκι εύρισκε πάνω στο τραπέζι, σ' ό,τι κουρελλόχαρτο.

Άφου έγραψε κάμποσην ώρα, μάζεψε όλα τά χαρτάκια, τά ταχτοποίησε, τούς έβαλε άριθμούς άπάνω άπάνω, για να ξαίρει τή σειρά, κ' ύστερα πήρε τόν πλικο στα χέρια του, ξαπλώθηκε άναπαυτικά στήν καρέκλα του κι άρχινησε νάν τά διαβάσει. Τό διάβασμα φαίνεται τόν εύχαρίστησε, τόν ικανοποίησε, γιατί άπιθώνοντας τά χαρτάκια πάνω στο τραπέζι, κοιτάξε τó Μονάμι του, ποίχε σκιμμένο τó κεφάλι του, και τούπε, φέροντάς του τó χαρτινο κεφάλι σέ στάση ικανοποίησης, ξανασασμού :

— Φαίνεται, φτωχέ μου, πώς χωρίς νάν τó θέλωμε, συντάξαμε τή διαθήκη μας, τόν άπαραίτητο Δεκάλογο πού θάφισουμε στή Στέλλα σά θα τραβήξουμε για τó μακρινό, τó άγύριστο ταξίδι. Τότε τά λόγια μας θάν τάρκούσει γιατί θάμωστε, φίλε μου, πεθαμένοι, κ' οι πεθαμένοι πάντα έχουνε δικιο, πάντα μιλούνε δίκια και σοφά!...

11

Τήν άλλη μέρα, τήν ίδια ώρα πάλι, τó μεσημέρι, έδιώξε τó Θύμιο, και μοναχός του μέσα στο άμπριό του, πήρε κόλλες μεγάλες άσπρο χαρτί και αντίγραψε καθαρά και σιγά σιγά, όσα έγραψε διαστικά και πρόχειρα χιές, σβήνοντας καμιά λέξη πού δέν τού έρχότανε καλά, και βάζοντας άλλη, πιο καλλήλη, κι άφαιρώντας ό,τι έβρισκε περιττό. Τίτλο από πάνω έβαλε : «'Ο Δεκάλογος» και ύπότιτλο, με μικρά γράμματα : «Κομμάτι από τή Διαθήκη μου, πού νάν τ'όχει, για όδηγό στή ζωή της, ή λατρειά μου».

'Ο «Δεκάλογος» άρχινούσε μ' έναν προλογάκο, έτσι :

«Παιδί μου, θα φύγω σήμερ' αύριο, τó νιώθω, θα φύγω από τή ζωή, ξαφνικά κι άναπάντεχα, ή ύστερ' από μακρινή άρρώστεια, — ποιός ξαίρει! Θα φύγει τó κορμί μου, μα ή ψυχή μου, ή σκέψη μου δέ θέλω να φύγει από σμά σου, δέ θέλω να σάφήσω όρφανή. Θέλω, τó λαχταρώ, να βρισκεται ο πατέρας σου πάντα πλάι σου, να σέ διαφεντεύει, να σ' οδηγεί, να σου δείχνει πάντα τó ίσιο και τó σωστό.

«Τό ξαίρω πώς μ' αγαπάς, μοναχοπαιδί μου, πώς με λατρεύεις, όσο μ' αγαπάει κι όσο με λατρείει ή μητέρα σου. Μήν κοιτάς πού μου κακομιλάει κάποτε, πού μου κακοφέρνεται πού και πού. Δέ μου κακομιλάει και δέ μου κακοφέρνεται αυτή ή ίδια. Μού κακομιλάει και μου κακοφέρνονται τά νεύρα της. Η ψυχή της είναι γεμάτη άγάπη για μένα, όπως είναι

γεμάτη αγάπη για μένα και η δική σου ή ψυχή. Το ξαίρω. Ξαίρω κ' ένα άλλο άκωμα, πιο σημαντικό: πώς άμα μισέσω, σήμερα' αύριο, τα νεύρα θα παραμερίσουνε, θα ποτραβηχτούνε, για καλά και θα μείναι μονάχα ή ψυχή. Και ή ψυχή θάν τα νιώσει, θάν τα σεβαστεί τα λόγια μου, τα λόγια ενός πεθαμένου πιά.

Τότε, σά θα λείπω έγω, ή μητέρα σου σίγουρα πώς θαλλάξει ιδέες, πώς θα θελήσει να σου δώσει ένα σύντροφο για το μεγάλο ταξίδι της ζωής, πώς θα ζητήσει ή ίδια να σε παντρεύει, γιατί θα χρειαστεί πάντα ένας άντρας μέσα στο σπίτι — ένας άντρας που να καθίσει στην άδειανη καρέκλα μου στο τραπέζι, που να μπει στη θέση μου.

«Ο άντρας αυτός μπορεί να είναι ο Θύμιος, που βλέπω με χαρά μου να του δείχνεις κάποια έχτιμηση, κάποια συμπάθεια, μπορεί να είναι και κανένας άλλος. Στο ζήτημα αυτό σ' αφήνω καλύτερη, τέλεια καλύτερη. Έσύ θάν τονε διαλέξεις, αφού έσύ θα ζήσεις μαζί του. Όποιος όμως κι αν είναι, του δίνω από τώρα την ευχή μου, τονε λέω από τώρα παιδί μου. Και μια και τονε λέω παιδί μου, και μια και του δίνω και την ευχή μου, έχω κάθε χρέος και κάθε δικαίωμα, σαν πατέρας, να τονε συμβουλέσω, να του πω όσα ή πείρα της ζωής μου δίδαξε.

«Έτσι, τοίτο το χροτί, αφού το μελετήσεις κι αφού το χωνέψεις έσύ, να το δώσεις και στο διαλεχτό σου, την ίδια μέρα που θα σου περάσει το χρυσό το δαχτυλίδι στο χέρι σου».

ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ

1.—Νά φροντίσεις να μείνεις σ' όλη τη ζωή σου φίλος, σύντροφος της γυναίκας σου, κι ούτε να σου περάσει ποτέ από το νου να γίνεις αφέντης και κυρίαρχος της. Το ίδιο κι ατή να φροντίσει να γίνει για σένα. Μιά γλυκεία συντροφισσα, κάτι τι που να σου είναι απαραίτητο στη ζωή σου. Ο σημερινός άστυκός γάμος, με το δέσιμο του Νόμου και της Έγκλησιάς, δεν είναι ικανός να γεννήσει, να καλλιεργήσει αυτές τις αρετές. Τις γεννάει όμως και τις καλλιεργεί ή Λεύτερη Ξνοση. Για τοίτο ο γάμος σας, όσο κι αν τονε βλογήσει ή έγκλησιά κι όσο κι αν τονε δέσουν οι άστυκοί νόμοι, άς μείνει για σάς, στην ψυχή σας μέσα, ως λεύτερη Ξνοση.

2.— Στη γυναίκα σου να δώσεις άπόλυτη λευτεριά. Μόνο ή άπόλυτη λευτεριά ήθικοποιεί τον άνθρωπο, μόνο ατή τον έξυμώνει. Αφισέ τηνε να ζήσει όπως θέλει κι όπως της άρέσει. Μονάχα έτσι θα σου μείνει για όλη σου τη ζωή πιστή, αν είναι φτιασμένη από πάστα καλή, και μονάχα έτσι θάν τονε νιώσει το γάμο ως άληθινή και ουσιαστική άπολύτρωση, αφού ούτε άνθινες άλωσιδες δε θα βλέπει σ' αυτόνε.

3.—Ού ζηλέψεις. Άμα ζηλέψεις τη γυναίκα σου, είναι το ίδιο σά να αναγνωρίζεις και να νομολογείς τον έαυτό σου ανάξιο να γαμηθείς απ' ατήνε. Και στα νιάτα μου άκόμα ποτέ μου δε ζήλεψο τη γυναίκα μου. Αν τύχαινε να γαμηθεί άλλονε, τόχα άπόφαση να τηνε φερθώ έτσι που να την αναγκάσω να ταπεινωθεί μόνη της απέναντί μου, βλέποντας στο πρόσωπό μου τον άνώτερό της άνθρωπο. Ο συγγραφέας

του «Πλάι στην Άγάπη» κάτι τέτιο, θαρρώ, θέλει να δείξει μέσα στο ρομάντσο του.

4.— Ο γάμος σας να σάς γίνει όχι τέριμα αλλά άφετηρία της μόρφωσής σας. Να σπουδάσετε. Ν' αζηήσετε τις γνώσεις σας. Καθένας σας όπου τονε στρώχει ή ιδιοφυία του.

5.—Νά δουλέψετε. Άδιούφορο ά θαχετε ή όχι περιουσία. Νά δουλέψετε. Και σύ κ' ή γυναίκα σου να δουλέψετε. Το Μπολοσεβικικό Σύνταγμα στο 18 άρθρο του διακηρύχτει την αρχή: «Ο μη εργαζόμενος μηδ έσθιέτω. Καταχτηρίζει, έτσι, την εργασία ως την άνώτερη και ήθικώτερη άποστολή του ανθρώπου στη ζωή. Να διαλέξετε την εργασία που θα ταιριάζει με την ιδιοφυία σας, όπου εργασία. Έτσι ή εργασία θα σάς γίνει ευχαρίστηση κι ανακούφιση κι όχι υποχρέωση και δεσμά.

6.—Νάνο΄ξεις την καρδιά σου διάπλατα στη γυναίκα σου, να της δείξεις όλες τις αδυναμίες σου, όλες τις έλλειψεις σου. Έτσι, θασαι απέναντί της τίμιος και ειλικρινής, και θα έχεις, μοναχά τότε, το δικαίωμα να απαιτήσεις το ίδιο κι από κείνηνε. Κι άκόμα: Βλέποντάς σε τίμιο και ειλικρινή κι αγαπώντας σε, θα προσπαθήσει να σου παντρεύει και να σου ξαλείψει κάθε ψυχική αδυναμία.

7.—Νά μην της επιβάλλεις να γαμηθεί κανένα δικό σου: πατέρα σου, μητέρα σου, άδερφό σου, τίποτα. Η αγάπη δεν επιβάλλεται, γεννιέται. Άλλμονό μου αν αγαπούσα την κόρη μου, μόνον γιατί είναι κόρη μου. Θα είμουνε ο πιο δυστυχημένος άνθρωπος, σέροντας σ' όλη μου τη ζωή, σά βαρεία άλωσιδα, μιάν υποχρεωτική αγάπη.

8.— Συχώρα πάντα τη γυναίκα σου, για να σινηθεί να σε συχωρεί κι ατή. Παράβλεπε τις μικρές της αδυναμίες και ιδιοτροπίες. Έτσι μόνο, με τον καιρό, γιατρώνονται όλ' αυτά: Σά δεν τους δίνεις προσοχή και σημασία. Το αντίθετο, τα μεγαλώνει και τα μεταμορφώνει σε έλαττώματα.

9.— Μή δώσεις καμιά σημασία στους πράδες της, — αν έχει. Το «Μέσα πλούτος» να κοιτάξεις πάντα ναδ΄αίνεις. Ατή είναι ή πιο θετική περιουσία. Δέ φαίρει ποτέ ο άνθρωπος ποίχει μιάν τέτια περιουσία. Δουλεύοντας για τη ζήσει, αφίρει άνεγγιχτή ατή την περιουσία τον.

10.— Πάντα ψηλά το κεφάλι και την ψυχή απέναντι ο ένας στον άλλονε. Να περηφανεύεται γιατί σ' έχει άντρα της και να περηφανεύεται γιατί την έχεις γυναίκα σου. Άνω σχώμεν τας καρδίας. Άς είναι σύμβολο της ζωής σας αυτό.

12

Σαν ξαναδιάβασε για δεύτερη και τρίτη φορά το καθαρογραμμένο χειρόγραφο ο Βαρνάς, χαμογέλασε. Έπρε πως όλ' ατά ε΄τανε φιλολογία, ε΄τανε ρετσέτες ζωής, που δε φέρουν κανένα σίγουρο άποτέλεσμα. Όστόσο τόβαλε το χειρόγραφο μέσα σε φάκελλο, τονε σφράγισε με βουλοκέρι καλά, τον πανόγραψε: «Για την κόρη μου σά να πεθάνω», και τον έκλεισε στο συρτάρι του.

Άμέσως ύστερα συλλογίστηκε πως έπρεπε να κάμει κάτι σοβαρότερο για την κόρη του, για τη γυναίκα του, γιατί, ποιος ξαίρει; άνθρωποι είμαστε,

σήμερ' αὐριο πεθάνοιμε ξαφνικά, κ' ἔχοιμε χρέος νὰ φροντίζοιμε ἀπὸ πρῖν γιὰ τοὺς δικούς μας, γιὰ τὸ ἔχει μας, μήπως ταφίσοιμε, πεθαίνοντας, σάν τῆς τρελῆς τὰ μαλλιά καὶ τοὺς δικούς μας στοὺς πέντε δρόμους. Ἔπρεπε νὰ κάμει τὴ διαθήκη του — μιὰ διαθήκη ἐπίσημη, σίγουρη, πού νὰν τὰ κλονίξει ὄλα μ' αὐτὴ, καὶ νὰ φύγει, ἔτσι, ἀπὸ τὴ ζωὴ μιὰ μέρα, μὲ ἀναπαμένη τὴ συνείδηση.

Συβολαιογράφου φίλο εἶχε, καὶ τοῦχε καὶ μεγάλη ἐμπιστοσύνη. Εἶτανε ὁ Ρήγας, ποιητὴς καὶ συβολαιογράφος μαζί. Ἐνας ἄνθρωπος τριανταπεντάρης, κομψός, λεπτοκακωμένος, μετρημένος σὲ ὄλα, πού ὄλα τὰ κλονίξει, σπῖτι, γλέντια, δουλιὰ, μὲ τὸ διαθήκη, μὲ τὸ κομπάρσο, πού λένε. Σ' ἕνα τραγούδι του, πού ἀρχινοῦσε μὲ τὸ στίχο :

Ρήγα, μὲ τὰ μέτρα
τῆ ζωὴ σου μέτρα...

Ἐδειχνε ὄλονε τὸν ἑαυτό του, σὰ σὲ αὐτοψυχογραφία. Ὅποιος τὸν ἔβλεπε τὸ Ρήγα, μὲ τὸ λεφτούτσικο καλοψηλιδισμένο μουστακί του, πάντα ψρεσοξουρισμένο, τῆς ὥρας, μὲ τὴν ἐπιμελημένη του χωρίστρα, πού σκέπαζε τεχνικά μιὰ ἐλαφρούτσικη φαλακρίτσα, πού θαμπογυάλιζε πάνω ἀπὸ τὸ κούτελό του, μὲ τὴν τσάκιση τοῦ πανταλονιῦ του ἀπειράχτη, σὰ νὰν τὸ πήρε κείνη τὴ στιγμή ἀπὸ τὸ ράφτη, μὲ τὸ γλυκό του χαιμογέλιο καὶ μὲ τὸ ἥμερο γενικά παρουσιαστικό του, τὸν ἔπαινε γιὰ κανένα νέο τοῦ σαλονιῦ, κορτάκι, ἐπιτόλαιο. Κι ὅμως στὸ γραφεῖο του μέσα εἶταν ὁ στεγνὸς συβολαιογράφος, ὁ χαμένος μέσα στοὺς τύπους, πού δὲν ἐννοοῦσε νὰ σοῦ κάμει τὴν παραμικρότερη παραχώρηση, ὅσο κι ἂν εἴσωνε φίλος του ὅσο κι ἂν τὸ ἔλικό του σιφέρο τοῦ τὸ θροντοφώναζε, — κλὶ μέσα στὸ σπῖτι του εἶταν ὁ ἄνθρωπος, πού πάνω ἀπ' ὄλα ἔβαζε τὸ ζουρίσμά του καὶ τὴ χωρίστρα του καὶ τὴν τσάκιση τοῦ πανταλονιῦ του, καὶ ποιητὴς καὶ φίλος καὶ ἰδεολόγος συζητητῆς εἶτανε μοναχὰ ἀπὸ τὸ γραφεῖο του ἴσαμε τὸ σπῖτι καὶ ἀπὸ τὸ σπῖτι του ἴσχυε τὸ γραφεῖο. Ἄνθρωπος τρισηπτόστατος, νὰ ποῦμε, πού τὰ κατάφερνε στὴν ὀξώπορτα τοῦ γραφεῖου του νὰ μεταμορφώνεται σὲ συβολαιογράφο, καὶ στὴν ὀξώπορτα τοῦ σπιτιῦ του νὰ γίνεται ἄνθρωπος τῆς χωρίστρας καὶ τῆς τσάκισης τοῦ πανταλονιῦ.

Ὁ Βαρνάς τὸν ἐχτιμοῦσε πολὺ, παραπολύ. Ἄν κι ὀλότελα ἀντιθετὸς του στὸ χαρακτήρα, τοῦ εἶχε ἐπιβληθεῖ κὲ τὴν τάξη του, μὲ τὴ ρυθμικὴ του τὴ ζωὴ. — Βρὲ ἀδερφέ, ἔλεγε συχνά, μὲ τὸ Ρήγα ξαίρεις πού βαδίζεις, ξαίρεις ἀπὸ πρῖν ἴσαμε πού μπορείς νὰ πᾶς, κλὶ κάνεις τοὺς ὑπολογισμούς σου. Μὲ τὸν κύρ Θανάση ὅμως παίρνεις ἀκράτητος τὸν κατήφορο...

Γιατί, ἀληθινὰ, ὁ κύρ Θανάσης εἶτανε ὁ ἀντίποδας τοῦ Ρήγα. Γιατί ἐνὼ ὁ Ρήγας σοῦταζε τὸ μισὸ ἢ τὸ τέταρτο ἀπ' ὅτι μποροῦσε νὰ σοῦ κάνει, ὁ κύρ Θανάσης, τοσοδὰ νὰν τοῦ ζητούσες, σοῦ ἀνοίγε τὴ στέρνα τῆς ψυχῆς του τῆς ποιητικῆς, καὶ σάφινε νὰ πινεῖς μέσα στὸ χρυσαφένιο νερὸ πού ξαπολουῖσε κατὰπάνω σου.

Ἄν τοῦλεγες λ. χ. ἔτσι γιὰ χωρατὰ :

— Λατάρησα νὰ γίνω καρδινάλιος...

δὲν τῶχε τίποτα ὁ θεομπαίχτης νὰ σοῦ πεῖ :

— Μπρέ, καημένο παιδί, γιατί νὰ χασμερῶμε ; Δὲν ἔρχεσαι νὰ σὲ κάνοιμε μιὰ καὶ καλὴ Πάττ, νὰ ξεγνοιάσοιμε ;

Καὶ δὲ σὲ γελοῦσε. Τὸ πίστευε αὐτό, κείνη τὴ στιγμή πού τὸ ξεστόμιζε. Πίστευε πὼς εἶταν εἰκόλο, πὼς νὰ, ἔτσι, νάπλώσει τὸ χέρι του, θὰ πιάσει τὴν τιάρα τοῦ Πάπα καὶ θὰ σοῦ τὴν καθίσει στὸ κεφάλι — γιατί εἶτανε ποιητῆς, ἀληθινὰ ποιητῆς, μὲ ποιητικὴ ψυχὴ καὶ ποιητικὴ φαντασία — μεγάλο παιδί, νὰ ποῦμε, κι αὐτός.

(Ακολουθεῖ)

ΜΠΡΟΥΣΣΟΣ

15

Ἀπὸ τὴν Μαντάνησα ξεκίνησαμε λίγο ἀργά, καθὼς φάνηκε κατόπι, γιατί ἔτσι μὲ τὰ χαιμωνιάτικα κοντοῦμερα φτάσαμε στὰ κκκότοπα τοῦ Μπρουσσού ἀφοῦ σκοτείνιασε. Ἀφοῦ ὅμως δὲν εἶτανε λάθος τοῦ Κώστα παρὰ δικό μου. Ἀφοῦ προχωρήσαμε ἀρκετὰ τὸν ἀνήφορο, ἐπειδὴς εἴμιον κκκόβολα κκαβαλικέμενος, πὲς κολητὰ μὲ τὸ σθέρο τοῦ μουλαριῦ, κατέβηκα γιὰ νὰ διορθώσω τὸ φρότο ὁ Κώστας. Ὁ Κώστας ξανάδεσε τὴ βαλίτσα μου πὸ πίσω, ἀφτὴ τὴ φορὰ πάρα πολὺ πρὸς τὰ καποῦλια, καὶ ἔπειτα ἀπομακρύνθηκε ἕνα διάστημα. Ἀφτὴ τὴν ὥρα, περνώντας δυὸ παιδιὰ, τὸ ἕνα τοὺς χτύπησε χαρδεφτικὰ μὲ τὴ γούφτα τὸ μουλάρι. Ἐκεῖνο σκιάχτηκε καὶ χαιμωνιώντας τίναξε μερικὲς κλωτσές. Μὲ τίς κλωτσές ἀνοίξε καὶ μισολύθηκε ἡ βαλίτσα καὶ ἄρχισε νὰ σέρνεται χάμιου καὶ τότες πιά ἀποσκίτηχτηκε τὸ μουλάρι ὀλότελα καὶ πήρε τρεχάτο τὸν κατήφορο, στὸ δρόμο του σκαίροντας τὰ λίγα πράματα μου. Τότες ἔρχεστε νὰ μοῦ δεῖτε τὸν τσοκιά. Μὲ κἀτι δρασκελιές ἀφάνταστες πῆδηξε ὁ Κώστας ἀπὸ ὄχτο σὲ ὄχτο κωνηγώντας τὸ μουλάρι, ὅσπου τὸ πρόφτασε καὶ τὸ γλίτωσε. λίγο ἀκόμα καὶ θᾶχε ἴσως γκρεμοτσκικτεῖ ἀπάνου στὰ θράγια, καὶ ἔχε γιὰ τότες ἡ περιουσία τοῦ Κώστα, 3200 δραχμὲς πού κᾶτισε ἡ ἀγορὰ τοῦ μουλαριῦ.

Τὰ μουλάρια σκιάζονται ἔφακολα, ὅπως καὶ τὰ ἄλογα, μὰ ἔχουν τὸ καλὸ πὼς γλήγορα συνεφέρουν. ἔπειτα δὲ σηκώνονται στὰ πισινὰ τους, μήτε ἂν ἀφηνιάσουνε πηδοῦν ἢ καπαζοῦν πολλὴ ὄρα, τὸ φυσικό τους τρέξιμο ὄντας γοργὸ τριπόδισμα. Ὡς πρὸς τὸ βῆμα, τὸ ἴδιο εἶναι καὶ τὰ διό- στέριο εἶναι τῶν μουλαριῶν, στέριο εἶναι καὶ τῶν βουνήσων ἄλόγων. Μὰ ἀφτὸ δὲ θὰ πεῖ καὶ πὼς συχνὰ δὲ σκουντάφτουν ὄλα σκουντάφτουνε, καὶ ἄλογα καὶ μουλάρια καὶ γαϊδούρια, ὅταν μάλιστα οἱ ἀγωγιάτες βαδίζουν πίσω τους μὲ τὸ ματσούκι στὸ χέρι, γιατί τότες, ἀντὶς τὸ ζῶν νὰ προσέχει πού θὰ πατήσῃ, κοιτάζει καὶ πρὸς τὸ ἀπειλητικὸ ματσούκι. Πάντα, μάλιστα στὰ κκκότοπα, ἀνάγκη λέφτερτα τὰ ζῶα νὰ προσηλάνουν ἀποκλειστικά τὸ μάτι τοὺς πρὸς τὸ ἔδαφος. Γνωρίζοντας ἀφτὸ ὁ Κώστας καὶ ὄντας τίμο παιδί, περπατοῦσε ὄμπρος κρατώντας τὸ γέμι τοῦτο ὅμως κουράζει, γιατί τὸ μουλάρι βαδίζει σιγανότερα ἀπὸ τὸν ἀγωγιάτη, καὶ τὸν τραβάει πίσω. Ἀφτὸς εἶναι ὁ λόγος πού οἱ πὸ πολλοὶ ἀγωγιάτες, ἄνθρωποι ἄσυνείδητοι, ἀκολουθοῦν